

Det Kgl. Justis- og beredskapsdepartement
Pb 8005 DEP
0030 Oslo

Pr e-post

Oslo den 13.august 2013

NORSK FOLKEHJELP SITT SVAR PÅ HØRING NOU 2013:5 NÅR DET VIRKELIG GJELDER

Viser til høringsbrev av 16.05.2012

1. Kort om Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er en av landets største beredskapsorganisasjoner med ressurser i hele landet som står til disposisjon for samfunnet ved søksaksjoner, redningsaksjoner og katastrofer. Organisasjonen løser årlig ca. 250 redningsoppdrag. Norsk Folkehjelp er verdens største organisasjon innenfor humanitær mine- og eksplosivrydding. Organisasjonen har også et stort anti-rasistisk arbeid.

Det er med dette som bakgrunn at Norsk Folkehjelp har lest NOU 2013:5 Når det virkelig gjelder. Vårt hørings svar vil konsentrere seg om konsekvenser av utvalgets forslag til endringer, rollen til frivillige ressurser i rednings- og katastrofearbeid og det norske samfunnets organisering for å takle samordnings- og ledeleseutfordringer ved en stor sivil hendelse/katastrofe.

2. Generell tilbakemelding til utvalgets forslag til endringer i Sivilforsvaret, Politireserven og oppgaver for Heimevernet

Norsk Folkehjelp slutter seg til utvalgets konklusjon om å legge ned politireserven. Vi har registrert utvalgets begrunnelse og vil legge til at det er en generell trend at de ulike ressursene i redningstjenesten profesjonaliseres. Vi ser ikke for oss at denne ressursen slik den er organisert i dag vil nå frem, eller kunne yte verdifull bistand, i en tempostyrt hendelse. Vi registrer at det er økt fokus i politiet på interne varslingsløsninger, nabostøtte og generelt beredskapsarbeid.

Norsk Folkehjelp slutter seg til forslag om å rendyrke objektsikringsrollen for Heimevernet. Vi ser i dag at Heimevernet benyttes til diverse oppdrag til støtte for det sivile samfunn der det hadde vært mer naturlig å satse på bruk av frivillige lokale ressurser. Det er rimelig slik utvalget foreslår at Heimevernet sine oppgaver i krig og fred henger sammen. Det spesielle med Heimevernet i denne konteksten er at det har et primært oppdrag knyttet til innsats i krig. Allikevel mener Norsk Folkehjelp at det kan tenkes hendelser som er så store at man må dra veksler på ressurser fra Heimevernet i katastrofehandtering, da vil det spesielt være mannskapskrevende hendelser der Heimevernets evne til å opptre som en robust og autonom enhet i et kommandosystem som trengs. Det mener vi at Heimevernet vil løse på en god måte uten å trene spesifikt på sivile katastrofer.

Utvalget foreslår en radikal endring i dimensjonering og innretning på Sivilforsvaret. Utvalget bidrar med sitt forslag til å dra Sivilforsvaret inn i en moderne kontekst, blant annet ved å foreslå at man skrinlegger begreper og roller knyttet til den kalde krigen i Europa. Det er riktig av utvalget å vektlegge enda sterkere de sivile oppgavene til Sivilforsvaret og tone ned krigsoppdraget. Utvalget begrunner dette godt. Norsk Folkehjelp er enig med utvalget i at vi må ha en robust statlig ressurs som kan forsterke kommuner og politidistrikter ved større hendelser. Vi ser at politiet ikke makter å håndtere hendelser når de må håndteres utover ordinær «nødetats-redning». Det er derfor viktig at vi har flere miljøer i Norge som aktivt jobber med de store og mellom-store ulykkene.

En rendyrking av Sivilforsvarets roller, der man fra myndighetenes side er tydelig på dimensjonerende hendelser og operative krav til leveransen fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er riktig vei å gå. Utvalget peker på roller knyttet til store naturbranner, flomhendelser og ekstrem-vær som mulige dimensjonerende scenario.

Vi er enig i at det må jobbes med å styrke statusen til Sivilforsvaret. Den beste måten å gjøre dette er gjennom økt utdanning, økt bruk på relevante hendelser og moderen utstyr. Vi mener at Sivilforsvaret bør ha etterspurte kapasiteter som ikke finnes ute i distriktene slik at de blir en vital ressurs ved større hendelser. Ved store ulykker er kravet til raskt respons på ressurser som for eksempel varmetelt og lys så høyt at Sivilforsvaret bør ha kapasitet til å rykke ut med dette på ikke mer enn 30 minutter og det bør ligge inne i «trippel-varslingen» som foretas ved større ulykker.

Et økt fokus på Sivilforsvaret må ikke føre til at man fortrenger gode lokale frivillige ressurser. Det må heller ikke føre til at man får en parallell utvikling av operativ kapasitet og kompetanse. Det er derfor viktig med rendyrking av roller og god avklaring. Frivillige ressurser har som sitt særmerke relativt høy kompetanse, hyppige aksjoner, kort responstid, lokal tilhørighet og god kunnskap innen førstehjelp/avansert førstehjelp. Det gjør at frivillige ressurser raskt er på plass ved større hendelser.

3. Frivillige ressurser i rednings- og katastrofearbeid

I Norge har vi en godt forankret frivillighetskultur innenfor redningstjenesten. Norsk Folkehjelp slutter seg til utvalgets beskrivelse av disse ressursene både med tanke på roller og kapasitet.

Det er viktig at myndighetene i en periode med utvikling av beredskapskultur og ressurser i de ulike etatene intensiverer kontakten med frivillige ressurser og er offensive i å tenke tilrettelegging for en fortsatt god utvikling i frivilligheten. Regjeringen har pekt på betydningen av at frivilligheten skal bli møtt på en koordinert måte av det offentlige. Det betyr for Norsk Folkehjelp at vi mener at Justis- og beredskapsdepartementet bør ha ressurser som har et spesielt ansvar for kontakten mot de frivillige redningsorganisasjonene og aktivt jobber med tilrettelegging. Samarbeidet med departementet er godt i dag, men dette må utvikles enda tettere i årene framover.

Det spesielle for Norsk Folkehjelp er at vi hver dag opererer i sårbare samfunn i hele verden. Vi er i samfunn der krig truer eller der det er aktive konflikter i dag. Vi ser konsekvenser av ulike katastrofer, både naturlige og menneskeskapt. Vi er forundret over at det norske samfunnet ikke har satt erfaringslæring og internasjonalt arbeid også innenfor redning og beredskap høyere på dagsorden. I mange sammenhenger ligger Norge etter andre land i utvikling av beredskap. Her mener vi at Sivilforsvaret (DSB), Forsvaret og de store humanitære organisasjonene har en felles rolle i og med at disse tre har et internasjonalt fokus og aktivt henter inn erfaringer fra operasjoner utenfor Norge.

4. Samordning- og ledelse ved store hendelser/katastrofer

Utvalget berører utfordringer med ledelse/koordinering ved katastrofer. Når man leser oppdragsstatistikken til de ulike forsterkningsressursene må disse leses også med forståelsen om at politiet ofte ikke har kapasitet til, eller lykkes med, å varsle ressurser ved katastrofer. Dette er grundig berørt i etter en rekke hendelser, senest i Gjørvi-kommisjonens rapport. Norsk Folkehjelp er bekymret for samfunnets evne til å lede en hendelse i stor skala, for eksempel når den rammer mer enn et politidistrikt eller mer enn et fylke. Vi er også bekymret for evnen til å håndtere ansvarsdelingen mellom de ulike nivåene og etatene i det offentlige.

Det er behov for en langt sterkere evne til ledelse ved katastrofer. I første omgang mener vi at Hovedredningsentralen har et naturlig ansvar og en rolle som må utvikles. Sentralen bør ved større hendelser aktivt ta overordnet ledelse og prioritere ressurser. Politiet vil lokalt helt naturlig være opptatt av den umiddelbare håndteringen av en hendelse med egne ressurser og ikke ha evne til å utøve ledelse utover dette.

5. Oppsummering

Norsk Folkehjelp mener at utvalget har gjort en grundig og god jobb. Vi slutter oss til konklusjonen hva gjelder de tre forsterkningsressursene med de merknadene vi har redegjort for over.

Norsk Folkehjelp ser behovet for at man i denne konteksten også gjøre et grundig arbeid der man ser på rolle, ansvar og støtte de de frivillige redningsorganisasjonene.

Norsk Folkehjelp mener at det er et stort potensial å hente i ledelse og koordinering av større hendelser dersom man utvikler en større evne til sentral ledelse. I første omgang mener vi at man må utvikle rolle og kapasitet ved Hovedredningssentralen, men vi har også registrert at politiet har behov for å styrke sin evne til å lede egne ressurser nasjonalt.

Med vennlig hilsen

Norsk Folkehjelp

Liv Tørres

Generalsekretær